

Laisvesnė interneto prieiga – daugiau naudos ar žalos?

Per pastarąsias dešimtis metų interneto vaidmuo ypač išaugo. Internetas tapo kone būtinybe darbui, komunikacijai, informacijos paieškoms bei kitoms kasdienėms veikloms. Per visus šiuos metus atlikti tyrimai rodo, jog interneto ir el. ryšio priemonių naudojimas gali turėti teigiamos įtakos vaikų sąmoningumui ir mintiniams procesams¹, socialiniam komfortabilumui², žingeidumui, populiarumui tarp bendraamžių³, kalbinės raiškos bei pažintinių procesų vystymuisi⁴. Taip pat interneto naudojimas gerina vaikų pažintinių procesų vystymąsi, iš jų ypač – vizualinio suvokimo ir erdvinio mąstymo, gebėjimo suvokti kelis skirtingos vizualinės informacijos vienetus vienu metu, diagramų skaitymo⁵. Mokslininkai yra pastebėję, kad tyrimuose dalyvaujantys daug laiko internete leidžiantys vaikai jaučiasi kur kas mažiau vieniši nei tie, kurie internetu nesinaudoja arba naudojami mažai⁶. Pastaroji mokslininkų išvada gali skambėti paradoksaliai – juk daugiau laiko internete leidžiantys vaikai mažiau laiko praleidžia bendraudami gyvai su bendraamžiais, žaisdami kieme ar namuose. Tačiau vertinant šį aspektą, kuomet internete leisdami laiką vaikai mažiau gyvai bendrauja su savo aplinkos asmenimis, svarbu atsižvelgti ir į tai, kad internete randami socialiniai tinklai padeda vaikams susisiekti ir bendrauti su asmenimis iš kitų miestų ar net kitų šalių. Kitaip tariant, interneto atsiradimas ne tik kad nesumažino socialinių ryšių lauko, bet ir praplėtė galimybes vaikui nuo ankstyvesnio amžiaus kurti ryšius ir pažinti skirtingų šalių atstovų kultūrą, kas yra ypač vertinamas aspektas šiuolaikinėje visuomenėje. Taigi, interneto prieiga vaikams atnešė daug naujų galimybių kognityvinės veiklos tobulinimui ir socialinių ryšių kūrimui.

Tačiau kartu su naujomis galimybėmis interneto prieigos laisvumas kelia ir naujų iššūkių – nekontroliuojamas laiko leidimas virtualiose erdvėse gali sukelti žalingų padarinių mūsų vaikų psichikai. Mokslininkų atliktų tyrimų duomenimis vaizdo žaidimų žaidimas gali būti sietinas su

¹ Johnson, G. M., & Johnson, J. A. cit. iš Johnson, G.M. (2010). Internet Use and Child Development: The Techno-Microsystem. *Australian Journal of Educational & Developmental Psychology*, 10, 32-43.

² Valkenburg, P. M., & Peter, J. (2007). Pre adolescents' and adolescents' online communication and their closeness to friends. *Developmental Psychology*, 43, 267-277.

³ Johnson, G. M., & Buck, G. cit. iš Johnson, G.M. (2010). Internet Use and Child Development: The Techno-Microsystem. *Australian Journal of Educational & Developmental Psychology*, 10, 32-43.

⁴ Johnson, G., Code, J., & Zaparyniuk, N. cit. iš Johnson, G.M. (2010). Internet Use and Child Development: The Techno-Microsystem. *Australian Journal of Educational & Developmental Psychology*, 10, 32-43.

⁵ DeBell, M., & Chapman, C. (2006). *Computer and Internet use by students in 2003*. National Center for Educational Statistics. U.S. Department of Education, Washington, DC. Retrieved November 6, 2009.

⁶ Kim, Y. (2003). *The impact of the Internet on children's daily lives: Physical, social and psychological well-being*. Unpublished doctoral dissertation, The University of Georgia, Athens.

sumažėjusiu gebėjimu išlaikyti dėmesnį ties viena užduotimi⁷, sumažėjusiu gebėjimu kritiškai mąstyti ir kūrybiškumu⁷, padidėjusiu jautrumu dirgikliams, priešišku ir agresija⁸, o padidėjęs bendras interneto naudojimas – su vaikų nutukimu⁹. Taip pat, nagrinėjant interneto žalos vaikų psichikai grėsmes, vertėtų atsižvelgti į interneto portaluose ir kompiuteriniuose žaidimuose pateikiamos informacijos turinį. Dėl ypač plataus internete randamos informacijos spektro ir lengvo prieinamumo yra sunku kontroliuoti žalingo turinio lankomumą smalsumu pasižymintiems vaikams. Siekiant kontroliuoti, kokius internetinius tinklalapius lanko vaikai ir jiems skiriamą laiką, neretai vaikams yra iškeliama draudimai naudotis internetu nustatytomis valandomis arba apribojama prieiga prie galimai žalingą poveikį galinčių kelti internetinių tinklalapių. Vis dėlto, svarbu pastebėti, kad vaiko atskyrimas nuo interneto prieinamumo dažnu atveju ne tik kad neišsprendžia, bet ir suteikia papildomų neigiamų veiksnių vaikų socialinei ir edukacinei raidai bei prisitaikymui bendraamžių aplinkoje¹⁰. Nors interneto prieigos ribojimas gali padėti apsaugoti vaiką nuo žalingos informacijos, vis dėlto, tai taip pat riboja prieigą prie mokymuisi naudingos informacijos šaltinių.

Taigi, įvairių mokslininkų tyrimai leidžia daryti išvadą, kad vaikai naudodamiesi internetu gali patirti tiek teigiamų, tiek neigiamų pasekmių. Vis dėlto, mokyklos ir tėvai turėtų kalbėtis su vaikais apie galimą interneto žalą, o laiką leidžiamą jame siekti išnaudoti kuo naudingiau, kuo mažiau laiko skiriant betiksliam laiko gaišimui internete. Apibendrinant, kaip mokslininkė Salpeter (2008)¹¹ teigė, naujasis mokyklų ir tėvų iššūkis – ugdyti sąmoningus skaitmeninėje erdvėje išsilavinusius piliečius, kurie gali veikti nereguliuojamame internetiniame pasaulyje.

⁷ Patel, D. (2017). *Will Technology Ruin Your Children's Development?* Paimta iš <https://medium.com/thrive-global/will-technology-ruin-your-childrens-development-663351c76974>

⁸ Anderson, C. A., Gentile, D. A., & Buckley, K. E. (2007). *Violent video game effects on children and adolescents*. New York; Oxford University Press.

⁹ Vandewater, E. A., Shim, M., & Caplovitz, A. G. (2004). Linking obesity and activity level with children's television and video game use. *Journal of Adolescence*, 27, 71-85.

¹⁰ Jackson et al.; Sandvig, C. cit. iš Johnson, G.M. (2010). Internet Use and Child Development: The Techno-Microsystem. *Australian Journal of Educational & Developmental Psychology*, 10, 32-43.

¹¹ Salpeter, J. (2008). Make students info literate: There remains a larger challenge for schools -- how to develop a new generation of knowledgeable digital citizens who can operate in the unregulated online world. *Technology & Learning*, 28, 24-27.